

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/69/2013
Identifikačné číslo spisu:	8611203908
Dátum vydania rozhodnutia:	02.10.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:8611203908.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Údernícka 5, zastúpenej Advokátskou kanceláriou TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Údernícka 5, v mene a na účet ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Tomáš Kušnir, proti odporcovi J., bývajúcemu v T., za účasti vedľajšieho účastníka na strane odporcu Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Vážecká 16, zastúpeného JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom vo Svidníku, Sov. hrdinov 163/66, o zaplatenie 264,89 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 4 C 213/2011, o dovolaní vedľajšieho účastníka proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 25. apríla 2012 sp. zn. 13 Co 35/2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Prešove z 25. apríla 2012 sp. zn. 13 Co 35/2012 vo výroku o trovách konania vo vzťahu navrhovateľa a vedľajšieho účastníka z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Svidník rozsudkom z 24. januára 2012 č.k. 4 C 213/2011-72 zrušil platobný rozkaz Okresného súdu Svidník zo 6. júla 2011 č.k. 7 Ro 122/2011-40, odporcovi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi sumu 45,79 € s 8,5% úrokom z omeškania ročne zo sumy 21,57 € od 29. júla 2008 do zaplatenia, s 8,5% úrokom z omeškania ročne zo sumy 24,22 € od 29. augusta 2008 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku, v prevyšujúcej časti návrh zamietol, účastníkom náhradu trov konania nepriznal a navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania na účet jeho právneho zástupcu (JUDr. Igora Šafranka) vo výške 117,62 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p. Vedľajšiemu účastníkovi priznal náhradu trov konania, pretože vstúpil do konania na ochranu občana spotrebiteľa (odporcu) v časti zmluvnej pokuty. Tento okrem právnej argumentácie vo veci poukázal na to, že súdy Slovenskej republiky už judikovali, že zmluvná pokuta je ako neprijateľná podmienka neplatná, napriek tomu ju navrhovateľ uplatňoval (aj keď už nemohol) aj v danom konaní. Výšku trov konania, pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia, určil v súlade s príslušnými ustanoveniami vyhlášky č. 655/2004 Z.z.

Krajský súd v Prešove na odvolanie navrhovateľa uznesením z 25. apríla 2012 sp. zn. 13 Co 35/2012 rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o trovách konania vo vzťahu navrhovateľa a vedľajšieho účastníka zmenil tak, že vedľajšiemu účastníkovi trovy konania nepriznal. Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Dospel k záveru, že v predmetnej veci sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania vedľajšiemu účastníkovi v zmysle § 150 ods. 1 O.s.p. Tieto vzhliadol v tom, že trovy konania v uplatnenej výške zo strany vedľajšieho účastníka nie sú trovami účelne vynaloženými na uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal. Vedľajší účastník vstúpil do konania podaním zo 6. júla 2011 (č.l. 42) na podporu odporcu podľa § 93 ods. 2 O.s.p. V tomto konaní ale nevystupuje ako splnomocnený zástupca odporcu, pričom možno predpokladať, že o jeho vstupe odporcu nemá žiadnu vedomosť. Dôvody hodné osobitného zreteľa vzhliadol aj v tom, že trovy konania nie sú účelné ani v porovnaní s výškou uplatňovaného nároku v predmetnom spore.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu vo výroku o trovách konania vo vzťahu navrhovateľa a vedľajšieho účastníka podal dovolanie vedľajší účastník. Jeho prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Navrhol uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietal, že postupom odvolacieho súdu v rozpore s § 213 ods. 2 O.s.p. mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, lebo odvolací súd mu nepriznal náhradu trov konania podľa § 150 O.s.p. z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ku ktorým sa nemal možnosť nijako vyjadriť a presvedčiť tak odvolací súd, že takéto dôvody nie sú dané. Podľa jeho názoru odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu o použití ustanovenia § 150 O.s.p. nie je ani riadne odôvodnené, čím došlo k porušeniu jeho základného práva na spravodlivý súdny proces garantovanému tak Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), Dohovorom o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“), ako i zákonmi Slovenskej republiky. V tejto súvislosti poukázal na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Napadnuté uznesenie podľa jeho názoru odporuje aj čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), ktorá v spotrebiteľských veciach reguluje základné právo na súdnu ochranu. Toto právo prináleží aj združeniu, ktoré v konaní koná samo za seba (§ 93 ods. 4 O.s.p.) a jeho úkony boli jednoznačne na prospech spotrebiteľa, na strane ktorého vystupuje a ktorý nedokáže sám poukázať na neprijateľné zmluvné podmienky. Preto navrhol, aby v prípade pochybností o jeho právnych záveroch týkajúcich sa podpory združení, dovolací súd predložil ESLP prejudiciálnu otázku. Judikatúra aj ESLP podporuje závery o práve na trovy ako súčasť základného práva na súdnu ochranu a je dôležité vyložiť čl. 47 charty aj k otázke, či sa ochrana podľa neho týka aj jeho procesných práv v pozícii vedľajšieho účastníka. Nesúhlasil ani s aplikáciou ustanovenia § 150 O.s.p.

Navrhovateľ sa vo vyjadrení k dovolaniu v celom rozsahu stotožnil s rozhodnutím krajského súdu a dovolanie považoval za nedôvodné a neprípustné. Spochybnil aj nutnosť a účelnosť vynaloženia trov právneho zastúpenia vedľajším účastníkom. Podľa jeho názoru, ak sa združenie rozhodne využiť pre zastupovanie v konaniach pomoc advokáta, musí trovy právneho zastúpenia znášať z vlastných prostriedkov. Teda právne zastúpenie vedľajšieho účastníka je nadbytočné, účelové a nehospodárne, keďže združenie sa samo prezentuje ako inštitúcia spôsobilá na ochranu spotrebiteľa aj v rámci súdneho konania.

Odporca sa k dovolaniu vedľajšieho účastníka nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas (vedľajší účastník (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a bez nariadenia dovolacieho pojednávania dospel k záveru, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie vedľajšieho účastníka smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu o trovách konania.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Podľa výslovného znenia § 239 ods. 3 O.s.p. však ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, znaleckom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákomom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

Keďže v prejednávanej veci je dovolaním vedľajšieho účastníka napadnuté uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania, ktoré vykazuje znaky jedného z rozhodnutí, ktoré sú taxatívne vymenované v ustanovení § 239 ods. 3 O.s.p. ako rozhodnutia, proti ktorým nie je dovolanie prípustné, je nepochybné, že prípustnosť dovolania vedľajšieho účastníka z ustanovenia § 239 O.s.p. vyvodiť nemožno.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. ukládajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vady konania podľa § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. vedľajší účastník nenamietal a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na to, či v danej veci postupom odvolacieho súdu nebola dovolateľovi odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré účastníkom občianskeho súdneho konania procesné predpisy priznávajú za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“), porovnaj III. ÚS 156/06, III. ÚS 331/04.

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva

podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky skutkovo a právne relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany t.j. s uplatnením nárokov a ochranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzal do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06).

Aj Európsky súd pre ľudské práva formuloval viaceré zásady odôvodnenia rozsudkov, z ktorých vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sú založené, rozsah tejto povinnosti sa však môže meniť s ohľadom na povahu rozhodnutí a musí byť posudzovaný podľa okolností každého prípadu (H. c. Belgicko z 30. novembra 1987, Ruiz Torija a Hiro Blani c. Španielsko). Odôvodnenie pritom musí vyhovovať najmä základnej požiadavke preskúmateľnosti, ktorá má svoje opodstatnenie nielen z hľadiska možného použitia opravného prostriedku, ale ako bolo uvedené, súvisí aj s postupom súdu z hľadiska práva na spravodlivé súdne konanie.

Požiadavka riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia sa vzťahuje na každý výrok rozhodnutia, teda okrem rozhodnutia vo veci samej aj rozhodnutia o trovách konania (ako integrálnej súčasti súdneho konania ako celku). Odôvodnenie rozhodnutia (vo všetkých jeho výrokoch) musí byť zároveň dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu jeho správnosti v konaní o riadnom či mimoriadnom opravnom prostriedku. Ak rozhodnutie neobsahuje náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 167 ods. 2 O.s.p.), je nepreskúmateľné. Takéto (arbitrárne) rozhodnutie súdu porušuje právo účastníka na spravodlivý súdny proces a v konečnom dôsledku mu odníma možnosť konať pred súdom, pretože mu upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov

Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu o nepriznaní náhrady trov konania vedľajšiemu účastníkovi ustanovením § 150 ods. 1 O.s.p. pre existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa spočívajúcich (len) v tom, že „trovy konania v uplatnenej výške zo strany vedľajšieho účastníka nie sú trovami účelne vynaloženými na uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal“, nezodpovedá požiadavkám kladeným na riadne odôvodnenie súdnych rozhodnutí.

Účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech (v zmysle procesného výsledku), súd prizná náhradu trov potrebných na účelne uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal (§ 142 ods. 1 O.s.p.).

Zo znenia § 142 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že v prípade plného úspechu v konaní súd má povinnosť náhradu (účelne vynaložených) trov konania úspešnému účastníkovi priznať v plnom rozsahu (pri nezohľadnení dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 150 ods. 1 O.s.p.).

Ustanovenie § 142 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého o trovách vedľajšieho účastníka rozhodol súd prvého stupňa, zotrváva na zásade zodpovednosti za výsledok v konaní a stanovuje, že v prípade čiastočného úspechu v konaní účastníci konania majú právo na pomernú náhradu trov konania v závislosti od pomeru úspechu. Iba v prípade ak pomer úspechu je v zásade rovnovážny, súd môže rozhodnúť, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Podľa § 150 ods. 1 O.s.p. (v znení účinnom od 15.10.2008) ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súď pritom prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patrilo, to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

V sporovom konaní sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu v konaní (§ 142 ods. 1, 2 O.s.p.). Predpokladom použitia ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p. je existencia

dôvodov hodných osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov inak úspešnému účastníkovi a existencia výnimočnosti daného prípadu. Je odôvodnené tým, že prísna aplikácia ustanovení o náhrade trov konania, by mohla v konkrétnych prípadoch viesť k nežiaducim tvrdom. Zákon preto stanovuje všeobecné podmienky, za ktorých môže dôjsť rozhodnutím súdu k zmierneniu dôsledkov právnych noriem upravujúcich platenie a náhradu trov konania.

Ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p. pritom dopadá na toho účastníka konania, ktorý by inak mal právo na náhradu trov konania. K dôvodom hodným osobitného zreteľa môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo k určitej procesnej situácii. Tento dôvod je teda daný charakterom tohto konania alebo charakterom procesnej situácie. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadnuť aj na okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nároku a prihliadnuť i na postoj účastníkov v konaní. Nie každú okolnosť, ktorá by aj bola príčinou vzniku sporu, však možno považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý by inak úspešnému účastníkovi (vedľajšiemu účastníkovi) konania, súd náhradu trov konania nepriznal.

Ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p. nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojoľve), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým treba pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Preto nie je možné vykladať ho tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.

V porovnaní so súdom prvého stupňa, ktorý (vychádzajúc z čiastočného úspechu účastníkov v konaní) rozhodol o trovách vedľajšieho účastníka podľa § 142 ods. 2 O.s.p., odvolací súd aplikoval ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p., bez toho, aby posúdil a v odôvodnení vyhodnotil celý komplex (uvedených) okolností. Preto je odôvodnenie jeho rozhodnutia o dôvode aplikácie ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p. nejasné, nezrozumiteľné a tým nepreskúmateľné a predčasné. Takýmto rozhodnutím odňal dovolateľovi možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Keďže konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu vo výroku o trovách vedľajšieho účastníka má vadu spočívajúcu v odňatí možnosti účastníka konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), je dovolanie proti nemu nielen prípustné, ale aj dôvodné, lebo rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie krajského súdu v napadnutej časti (o trovách vedľajšieho účastníka) zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd o trovách pôvodného konania ako aj dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.